

Bu yayın Pecya tarafından sayısallaştırılmış veya sayısal olarak telif sahibinden alınmıştır. Pecya Dijital Kütüphanesi`nde gösterimde olan tüm yayınlar için Pecya ailesi olarak, Türkiye Cumhuriyeti`nin yerleşik kanun ve hukuki düzenlemelerine, genel ahlaki ve etik konularına tam önem veririz.

Tüm yayınlar haklı sahibinden yazılı antlaşma ve onay alınarak gösterimdedir. Gösterim şartlarını belirleyen telif sahibi yayıncıdır.

Pecya'nın vizyonu, Türkçe dilinin tüm bilgi birikimini bir araya getirmek ve dünyadaki herkes tarafından anında ulaşılabilir kılmasıdır.

Pecya`nın tüm içeriği korunmaktadır. Pecya, teknolojik olarak gerekli üst düzey koruma tedbirlerini almıştır. Telif ve yayın sahibi istemedikçe Pecya`daki bilgi ve yayınlar kopyalanamaz.

Pecya`nın izin verilmeyen içeriğini kopyalamaya teşebbüs etmek yasal değildir ve müeyyideleri vardır.

This publication has been digitized or purchased from the copyright owner by Pecya. We, as Pecya, pay strict attention to the established legislation and regulations of Republic of Turkey and general moral and ethical issues regarding all publications on display in Pecya Digital Library.

All publications are displayed by written agreement and consent of copyright owner. It is copyright owner who defines the terms of display.

Pecya`s vision is to compile all information in the Turkish language and render it accessible by everybody all over the world.

All the content of Pecya is protected. Pecya has taken the necessary ultimate measures technologically. Information and publications on Pecya cannot be copied unless copyright and publication owner agree to.

Any attempt copy unauthorized content in Pecya is illegal and causes sanctions.

İKTİSAT
D e r g i s i

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

Sahibi : Cemiyet Adına OKTAY EMED

Yazı İşleri Müdürü : NİHAT BATUR

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

Basıldığı yer : YENİLİK BASİMEVİ

Fiatı : 2.5 Liradır.

Yıllık Abone : 30 TL. Altı Aylık : 15 TL.

SAYI : 6 CİLT : 1 ARALIK 1964

Atatürkün Vatan ve Milli Refah Anlayışı ve Kalkınmamızın Hedefleri

Doç. Dr. Haydar KAZGAN

Atatürk'ün vatan ve milli refah kavramı bugün İktisadî ve Sosyal kalkınmanın hedefi olarak gördüğümüz daha mutlu bir Türkiye'nin O'nun içindeki özlemini ifade etmektedir. Atatürk hayatı boyunca bu özlemini gerçekleştirmek için bütün gücünü vermiştir. Türk toplumunu bir vatana kavuşturmak refahını yükseltmek O'nun başlıca amacı olmuştur. Bizlere vatanın ne olduğunu öğreten de O'dur.

Şurası bir gerçektir ki, 600 senelik Osmanlı imparatorluğu O'nun anladığı şekilde bir vatana bizi kavuşturmadan tarihe mal olmuştur. Uzun yıllar kanlarımızla suladığımız, her türlü eziyet ve sefaletimizi sinesinde barındıran bu topraklar bize vatan olamamıştı. Çünkü, vatan üzerinde hepimizin mutlu olarak yaşayacağı bir ülke olmalıdır. Ağaçsız, ormansız, fabrikasız, okulsuz, yolsuz, susuz topraklar kimseye vatan değildir. Bunu bize ilk defa Atatürk öğretmiştir. Topraklarımızı va-

tan yapamadığımız için, üzerinde yaşayan insanlara hakkettikleri refahı sağlayamadığımız için az daha herşey elimizden gidiyordu.

Atatürk daha genç yaşında Osmanlı topraklarının vatan olmadığını üzülerek görmüştü; Nerede bu vatan diye aranıp durdu. Genç bir subay iken ilk defa gittiği Trablusgarpta bir İtalyan vapuru onu bir sandalın içine bırakmış ve sandal da gidip bir çamurluğa saplanıp kalmıştı. Ne bir rıhtım bulabilmiş ne de saatlerce o şehir denilen pislik ve sefalet yuvası içinde dolaştıktan sonra barınabileceği bir yere kavuşabilmişti. İşte, o zaman anlamıştı ki bir rıhtım, genç bir subayını barındıracak bir çatı, bir yol, bir hastahane, bir fabrika, okul yapmadığımız, çağdaş uygarlığı sokamadığımız hiçbir yer vatan olamaz. Şamdan dönerken bindiği trenin sık sık durması ve yolcuların inip cıvardaki ormandan odun, çalı çırpı toplayarak nefesleyen lokamatifi ateşlemelerini gördüğü gün muhakkak ki cephelerde kaybedilen savaşların üzüntüsünün çok üstünde bir üzüntüye kapılmıştı.

O demiryolunu bile bu millete çok görenler vardı. Aman, deniyordu: «Yol, rıhtım, demiryolu yaparsak, düşmanların saldırılarına halı sermiş oluruz.» İşte, Atatürk böyle bir zihniyetin hakim olduğu bir devirde yaşamıştı. Batı özentisi sadece İstanbula girmişti. Daha İzmirde varmadan gecenin karanlığı, gündüzün çamuru etrafı yeise kedere boğuyordu. Ankara'nın hükümet merkezi olacağını haber verdiği zaman politikaya atılanların çoğu pişman olmuştu. Fakat o yılmadı. Haklı olduğunu da bugünkü Ankaraya bakmakla anlıyoruz. Bugün belki çok yakın bir gelecekte Anadolu tarihinin en mutlu günlerine erişecektir. Karamsarlığı bir tarafa bırakalım ve biraz gerimize bakalım: Anadolu, Türk'ün yurdu olmağa ancak Ondan sonra başlamıştır. 600 yıldan daha fazla bir zaman sadece cephede asker olarak kullanılmasına imkân verecek kadar yedirilen, giydirilen Anadolu köylüsü bugün artık dünyaya kendini çalışma ve düşünme gücü ile de tanıtmaya başlamıştır. İtiraf edelim ki bugün Türkiye'de çoğumuz bu köylerden geldik ve bu geliş dünyanın hiçbir memleketinde ve hatta dünya tarihinde görülmemiş bir şekilde kademeleri devirleri atlayarak geliştir. Millet in bugün kaderi değişmiştir ve bunu de yine Atatürk'e borçluyuz.

Batı ülkelerine yaptığı seyahatlerde neler görmüştü!... Trenler kişileri saatlerini ayarlamalarına imkân verecek bir tarife sistemi içinde işliyordu. Yollar, kanallar, barajlar, fabrikalar her tarafı donatmıştı. Bir Almanın vatani, bir Fransızın vatani var ama bir Türk'ün vatani bu yaşadığımız topraklar nasıl olabilir. İşte, bu düşünce tasarladığı askeri plânların alt yapısını teşkil ediyordu, hep bu alt yapı için çalışıp duracaktı.

Nitekim bu toprakları istiklâline kavuşturduktan sonra ilk hedefi bir vatan vücuda getirmek olmuştur. Herşeye yeni baştan başlayacağız

derken, olmayanı var etmek gibi kuvvet görüyordu kendinde ve bunu bizlere güvenerek kendinde buluyordu. Biliyordu ki, senelerce medeniyetin nimetlerinden uzak bırakılan ve fakat senelerce yine bu medeniyetin cefasını çekmiş, silâhlarına zulmüne göğsünü germiş olan milletimiz için ancak onun istediği gibi bir vatana kavuşmak tek kurtuluş yolu ve tek refah yolu idi. İşte, bu sebebledir ki milletin kaderini değiştirecek devrimler ihtiyaç duymuştu. Milletin kaderi ise bir vatana kavuşunca ancak değişecektir.

Bu vatani bizim yapmak için şimdiye kadar kanımızı, enerjimizi vermiş, sefalet yoklukla devamlı şekilde penceleşmiştik. Buna rağmen yine vatan elden gitmek üzere idi; Ve nihayet Atatürk anlamıştı ki bu vatani vatan yapmak için bunlar kâfi değildir. İşte, devrimler bu toprakları vatan yapmak için yapılmıştır. Nitekim lâiklik daha çok istemek, daha iyi yaşamak arzusunu baltalayan, yapma, inşa etme, yaratmak gücümüzü köstekleyen zihniyeti bertaraf eden bir devrimdir. Harf devrimi bize ilmin ve ilim yolile refahın kapısını açmıştır. Cumhuriyet rejimi de, devletçilik de refahın anahtarı oldukları için getirilmiştir. Nihayet Atatürk'ün tarih tezi olan Osmanlılıktan evvelki Türk medeniyetinin varlığı da bu milletin bir zamanlar kendisine lâyık olan ve çağdaş medeniyetleri içinde yer alan bir vatani olduğunu gösteren bir tezdur.

Bugün sürüp giden münakaşalar bizi Atatürk'ün hedefi olan ve aslında gün geçtikçe hızla ilerleyen medeniyetin bütün nimetlerini Türk toplumuna da mal etmek olan tek hedeften uzaklaştırdığı sanılmamalıdır. Bu yönde söylenmiş her söz, her fikir bizce mukaddes olmalıdır. Atatürk yetişme senelerinde ne fikir özgürlüğünü ne de çağdaş uygarlığın fikri gelişmesini başında bulunduğu topluma lâyık görmeyen bir idareye karşı devamlı şekilde isyan etmiştir. Hiçbir musamaha görmemiş, ve başa geçtikten sonra da bu musamahayı millete mal, hediye edebilmek için etrafındakilerle mücadele etmiştir. Çağdaş uygarlığın bütün prensiplerini millete öğretmek benimsetmek için uğraşıp durmuştur. İşte, asıl Atatürkçülük bu çabadır. Bu sebeble bugün fikri özgürlüğü çağdaş uygarlığın bir prensibi olduğu için Atatürkçülüğün de bir ilkesidir. Fakat, bu fikir özgürlüğüne kavuşmak, onu çağdaş uygarlığın seviyesine çıkmanın değişmez bir yolu haline getirebilmek için, içinde bulunduğumuz ekonomik ve sosyal şartları daha iyiye doğru itmek görevimizi her türlü fikri çarpışmanın üstünde tutmamız gerekmektedir. Nitekim birazdan göreceğimiz gibi Atatürk bunu yapmıştır. Bizi çağdaş uygarlık seviyesine hangi değişmeler, devrimler, rejim daha çabuk ve daha emin olarak ulaştıracaktır, şeklinde münakaşalar ya-

parken bunu fikri bir oluşum kabul edip içinde bulunduğumuz düzenin imkânlarını en iyi kullanmak gayretlerini göstermek Atatürkçülüğün gayesidir. Bu sebeble bu fikir münakaşaları hiçbir zaman bizi içinde bulunduğumuz şartları iyiye götürmekten alakoyan çöküntüler yaratmamalıdır. İçinde, bulunduğumuz rejim ne olursa olsun fikren onu destekleyelim, daha iyi bir vatanın kurulmasına mani değildir. Bu sebeple içimizde başka bir yolla kalkınmanın üstünlüğünü savunanlar ile içinde bulunduğumuz yolun üstünlüğünü savunanlara asıl düşen vazife fikri münakaşalarda gereken olgunluğu ve musamahayı göstermek, fakat günün şartlarını ve bu şartları hazırlayan imkânları daha iyi bir vatana kavuşmak için değerlendirmek olmalıdır. Zira, fikri çalışma ve münakaşalar ancak sağlam alt yapılara kavuşmuş memleketler içinde toplum refahını müsbet bir şekilde etkileyebilir. Atatürk'ün, istediği Türkiye'yi kurmak için bütün çabalarımızın boşa gitmemesi, gerekir. Kıt olan kaynaklarımızı ancak daha fazla çalışmak suretile değerlendiriliriz. Ve ancak daha fazla çalışmasını bilen seven insanların Türkiye'sinde her türlü fikri tartışma Atatürkçülük olacaktır. Nitekim, Atatürk de devrinin idare sistemini, uygarsızlığını beğenmemiş, daima tenkit etmiş, endişe ve buhranlar içinde kıvranmıştır. Fakat içinde bulunduğu şartlar ve o şartları idare eden zihniyet ve fikir ne olursa olsun o bir parça huzuru devamlı şekilde vatanına hizmet ederken bulmuştur. Benimsemediği bir idarenin ve sistemin emirleri ile şuraya buraya koşmuş, ölümle pençeleşmiş, fakat hiçbir zaman daha mutlu bir Türkiye'nin bir vatanın hedefine yönelmiş çalışma, gayret ve ümitlerinden kendini eksik etmemiştir. İşte yarının daha mutlu Türkiye'sine ancak O'nun bu hayat anlayışı vatan ülküsü bizi kavuşturacaktır. Atatürkçülük herşeyden evvel bir refah yoludur ve bu yönde kavrandığında daima bizleri, vatanımızı çağdaş medeniyetin insanı, ülkesi olmanın mutluluğuna eristirecektir.

— 0 —

Türkiye ve Yunanistan'ın Müşterek Pazar'la Ortaklık münasebetleri

Türkiye'nin Müşterek Pazar memleketleriyle 12. Eylül. 1963 de imzaladığı ortaklık anlaşmasının 1. Aralık. 1964 tarihinde yürürlüğe girmesi münasebetiyle, bu topluluğa ilk ortak üye olarak giren Yunanistan ile Memleketimizin imzaladıkları anlaşma hükümlerine toplu bir bakış.

Ayhan AGUN

8. Haziran 1959 tarihinde Yunan Hükümetinin müracaatı üzerine, bu memleketle Müşterek Pazar arasında 9. Temmuz. 1961 günü Atina' da imzalanan ortaklık anlaşması 1. Ekim. 1962 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

İlk olarak Birliğin Yunanistan'la müzakere ettiği bu tarz ortaklık anlaşması halli müşkül bir takım meseleleri de ortaya çıkarmıştır. Ekonomisini modernleştirmek ve sanayileştirmek yolundaki gayretlerine rağmen, bu memleket geniş ölçüde zirai karakterini muhafaza etmiştir. Her iki tarafca Yunanistan'ın Birliğe dahil olması arzu ediliyor idiyse de, ortaklık anlaşması neticesinde bu memleketin yüklenebileceği taahhütlerin de imkânlarıyla ölçülü olması zaruri idi. Ayrıca Altı'lar câması da, kendi yönünden, bu mevzuda GATT nizamları ve Roma anlaşması hükümleriyle bağdaşabilir çareler bulmalıydı.

Bu sebeple ortaklık anlaşması, Birlik ile Yunanistan arasında tedrici bir gümrük birliğinin ihdasını ve bu arada Yunan ekonomisini himaye ve geliştirmek için malî yardımları öngörmüştür.

Anlaşma, Avrupa Kömür ve Çelik Birliğine dahil maddeler hariç, Müşterek Pazar memleketleriyle olan mübadelelerin bütününe şâmilidir.

Bu umumi izahattan sonra anlaşmanın hususi hükümlerini şöylece özetliyebiliriz:

a) Karşılıklı tarife tenzilâtı :

Birlik ile Yunanistan arasında halen mevcut gümrük vergileri, on-iki senelik bir devre içinde tedricen kaldırılmış olacaktır. Fakat,

—Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle Müşterek Pazar Memleketleri istisnai olarak, Yunanistandan yapacakları ithâlata uygulamakta oldukları gümrük vergilerini kendi aralarında tatbik ettikleri vergiler seviyesine getireceklerdir.

—Henüz yeni ve gelişmekte olan sanayii himaye için Yunanistan, bilahare tedricen kaldırılmak şartıyla, mevcut gümrük vergilerini arttıracak veya yeni vergiler ihdas edebilecektir.

—Bu oniki senelik devre içinde, Yunanistan, Müşterek Pazar memleketlerinden yapacağı ithalata uygulamakta bulunduğu gümrük vergilerini kaldıracaktır. Bununla beraber ithalatının 1/3 ne tekabül eden muayyen emtea gurupları için vergi indirimlerini 22 senelik bir devreye göre ayarlamak imkânına sahip olacaktır.

b) Müşterek dış gümrük tarifesi :

Yunanistan, 12 veya 22 senelik geçici devrelerden istifade edecek maddelere göre değişen bir sistemle Birliğin dış gümrük tarifesine intibak eedecektir.

Bununla beraber, ekonomisinin aşırı dalgalanmalara maruz kalmasını önlemek amacıyla hususi bir takım tedbirlere de tevessül edebilecektir. Bu tedbirleri,

—Yirmi senelik geçici devre sonuna kadar, ithalatının yüzde beş'i nisbetinde bir gurup maddeler için, yabancı ülkelere karşı gümrük indirimlerini geciktirebilmek,

—Bu devreden sonra dahi ithalatının yüzde üç'üne tekabül eden bir kısım maddeler için müşterek tarifenin üstünde vergi tahsiline devam edebilmek,

—Ayrıca ithalatının yüzde on'u nisbetinde kontenjanlar tesisine gidebilmek ve B. Amerikadan yapacağı ithalat için tarife kontenjanlarına başvurabilmek,

—Ve nihayet tütün, kuru üzüm, zeytin, reçina ve terebantın esansı

için Yunanista'nın muvafakatı alınmadan müşterek gümrük tarifesinde Birlik'çe hiç bir değişiklik yapılmamak, şeklinde sıralayabiliriz.

c) Miktar tahditlerinin kaldırılması :

Birlik ile Yunanistan arasındaki mubadelelere uygulanmakta olan miktar tahditleri, bilahare kaldırılmak şartıyla, şimdilik aynen kalacaktır.

Altı'ların kendi aralarında konsolideye tabi tuttıkları maddeleri bu memleket lehine de konsolide edeceklerdir. Buna mukabil Yunanistan Birlik ile olan mübadelelerine konu maddelerin evvela % 60 nın ve sonra % 75 nin konsolidesine gidecektir.

Yunanistan, iktisadî şartların icabı, yeniden miktar tahditlerine giderse bu taktirde Birliğe ithâlatının % 75 ne müsavi bir kontenjan tanıyacaktır.

d) Ziraat Politikası :

Yunanistan ziraat politikasını en geç 22 senelik geçici devre sonuna kadar Birliğin ziraat politikasına uyduracaktır. Tütün gibi belli başlı maddelerde Yunanistanın hayati menfaatlerini dikkate almak maksadıyla bir istişare organı ihdas edilecektir.

Bir çok ziraai maddeler için Birlik şimdiden, üye devletlerin birbirlerine tanıdıkları avantajları bu memlekete de tanıyacaktır. Bununla beraber Müşterek Pazar memleketlerinin Yunanistandan yapacakları muayyen maddelerin ithâlatı arzu edilen seviyenin üstüne çıkması halinde Birlik, bu maddelerin ithâlatını kısıktayıcı tedbirlere başvurmamak imkânına sahip bulunacaktır.

e) İşgücü ve sermayenin hareket serbestisi :

İşgücünün serbesçe hareket imkânı ancak, oniki senelik geçici devre sonunda tam olarak gerçekleşecektir. Anlaşma ayrıca, işgücü için-lüzumlu teknik yardım programlarını da öngörmüştür. Diğer taraftan, tesbit olunan müddet içinde, her iki taraf hizmet ve ikâmet serbestisi haklarına ve sermaye hareketlerine uygulamakta bulundukları tahditleri tedricen yumuşatacaklar ve kaldıracaklardır.

f) Ulaştırma, rekabet, iktisadi ve ticari politika :

—Roma anlaşmasının ulaştırmaya müteallik hükümleri bu memlekete de teşmil edilecektir.

—Birliğin rekabet nizamlarını kabul edecek ve fakat ekonomisini

geliştirmeye matuf Devlet yardımları mevzuunda üye memleketle hususi bir anlaşış gösterecektir..

—Roma anlaşmasının iktisadi politikaya müteallik umumi hükümleri karşılıklı istişarelerle tesbit ve tatbik olunacaktır.

—Dış ticaret politikası bu geçici devre içinde ayarlanacak ve neticede müşterek bir karakter iktisap edecektir.

g) Mali yardımlar :

Anlaşmanın ilk beş senesinde Yunanistan Birlikten, tamamıyla Avrupa Yatırım Bankasının prensiplerine uygun, 125 milyon dolar tutarında bir kredi sağlayacaktır.

h) Müesseseler :

Anlaşma, Birlik ve Yunan hükümet azalarından müteşekkil ve her iki tarafın birer rey'e sahip olacağı bir ortaklık konseyinin teşkilini öngörmüştür. Bütün meseleler evvelâ bu konseyde görüşülecek ve bilhare Birlik Adalet Divan'ına intikal ettirilecektir. Bu arada bazı ihtilâflı meseleler ise hâkem yoluyla halledilebilecektir.

2 — Anlaşmanın ilk 18 aylık tatbikatından sonra Müşterek Pazar ile Yunanistan arası münasebetlerde gelişme :

Oraklık anlaşmasının ilk 18 aylık tatbikatı sırasında Konsey —Yedilerin icra organı —altı defa Brüksel'de toplanmış ve bir seri kararlar almıştır. Aldığı kararlar içinde en önemlileri,

—Kuru üzüm mevzuunda gümrük birliğinin en geç 1. Ekim. 1968 de gerçekleşmesini teminen indirimlerin 1. Ekim. 1963 de % 70. 1. Ocak. 1965 de % 80 ve 1. Ocak. 1966 da % 90 nisbetinde olması,

Yüzde elli nisbetinde ilk indirim ise anlaşmanın tatbiki konulmasıyla birlikte uygulanmıştır.

—Yunan şaraplarına B. Almanya, Fransa ve İtalya tarafından tanınan kontenjanların genişletilmesi,

—1. Temmuz. 1963 tarihinden itibaren mamul ticarî emtea gurupları için müşterek gümrük vergilerinin % 55 olarak tesbit edilmesi,

— Yunanistan tarafından üye devletler için konsolide edilmiş bir kısım malların serbest bırakılması,

—1963 yılında, Yunanistan'ın 450.000 tonluk bir boksit kontenjanı tanınması,

—Tütün mevzuunda, 1. Temmuz. 1964 tarihinde, Birlik dahili vergilerine % 10 nisbetinde yeni bir indirimle gidilmesi, (Böylece tütünde gümrük indirimleri % 60 a ulaşmıştır), % 10 nisbetinde ikinci bir indirime ise, Birlik ile Yunanistan arasında tütün politikası konusunda bir mutabakata varıldığında tevessül edilmesi, mahiyetindedir.

Diğer taraftan Konsey, Altı'lar ile Yunan Parlamentoları arasında zaruri irtibat ve işbirliğini kolaylaştırmak maksadıyla iştirakçiler parlamento komisyonu teşkilinde karar vermiştir. Bu komisyon ilk toplantısını 6-7 Haziran 1963 tarihinde Brüksel'de aktetmiştir.

Mali sahada ise, Avrupa Yatırım Bankası, biri enerji sahasına diğer dördü yol inşaatına taallük eden 23 milyon dolarlık beş projenin finansmanını tasvip etmiştir.

Ayrıca Yunanistan, ortalık anlaşması gereğince tesbit edilmiş 18 aylık bir devredensonra 1. Mayıs. 1964 tarihinde, Müşterek pazar üye devletler lehine, gümrük vergilerinde % 10 nisbetinde ikinci bir indirmisi de gerçekleştirmiştir.

XXX XXX

Memleketimiz ile Müşterek Pazar arasında 12. Eylül. 1963 tarihinde Ankara'da imzalanmış ve altı üye devletin parlamentolarında tasdik edilmiş ortaklık anlaşması 1. Aralık. 1964 de yürürlüğe girmiş bulunacaktır.

İhracımızın % 40 nın ve ithâlatımızın % 30 nun Müşterek Pazar'a mütevecih bulunması sebebiyle ekonomik sahada, Avrupa ile olan ananevi bağlarımız ve coğrafi durumumuz itibariyle de politik sahada ortaklık Türkiye için hayati bir değer taşıyacaktır.

Roma anlaşmasının 238 ci maddesine istinadeden ortaklık mukavelesi, gümrük birliğinden evvel, Türkiye'de ziraatin modernleştirilmesi zarureti için ön plâna almış bulunacaktır.

Anlaşma üç kademeyi ihtiva edecektir

a) Hazırlık safhası :

İlk safha yahut hazırlık devresi Türkiye'nin iktisaden kalkınmasını ve gümrük birliğini tedricen gerçekleştirilmesini temin için muayyen bir seviyeye ulaşmasına yardımcı olacaktır. Bu maksatla Birlik ticarî ve malî yardımlarda bulunacak ve üye devletler, sırasıyla B. Almanya, Fransa, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg senelik tarife kontanjnlarını tütünde 12.500 ton, kuru üzümde 30.000 ton, fındıktan 17.000

ton ve kuru üzümde ise 13.000 ton olarak tesbit edeceklerdir. Üye devletler ayrıca, Yunanistan'a olduğu gibi, kontenjan hudutları içinde, Türk tütün ve kuru üzümüne de Birlik dahili gümrük vergilerini uygulayacaklardır.

Anlaşmanın tatbik tarihi 1. Aralık. 1964 den itibaren iki senelik bir devre sonunda Ortaklık Konsey'i kontenjanları artıracabilecek ve üç sene sonra da Birlik dahilinde diğer maddelerin sürümünü sağlamak ve kolaylaştırmak için tedbirler alabilecektir.

Ayrıca Birlik, ilk beş senede Avrupa Yatırım Bankasının tavasutu ile, Türkiye'ye kalkınma planında yer alan yatırım projelerinin finansmanı için 175 milyon dolarlık bir tahsiste bulunacaktır.

Hazırlık safhasında ortaklık müessesesinin işleyiş tarzı tesbit edilecek ve Türk Hükümet azalarıyla Birlik azalarından müteşekkil ve her iki tarafın birer rey'e sahip olacağı bir konsey derhal çalışmaya başlayacaktır. Bu ilk devrede ortaklık konseyi ortaklar arasında zuhur edecek bütün güçlükleri ve görüş ayrılıklarını halletmeye selâhiyetli olacaktır.

b) Geçici devre :

İkinci kademe veya geçici devrede Türkiye ile Müşterek Pazar arasındaki gümrük birliğinin tedricen gerçekleşmesine imkân hazırlanacaktır .

Bu safhanın gerçekleşme şekil ve şartları, bir devreden diğer devreye geçişte imkânların değişebileceği dikkate alınarak, şimdilik teferuatıyla tesbit edilmemiştir.

Gümrük birliği mübadelelerin bütününi ihtiva edecek ve neticede müşterek gümrük tarifesinin Türkiye tarafından da kabulüyle tamamlanmış olacaktır. Bu birlik 12 senede gerçekleşecektir.

Diğer sahalarda ise Türkiye Birliğin politikasını takibe çalışacaktır. Bu yaklaşma bilhassa ulaştırma, seyahat serbestisi, rekabet ve iktisadi sahalarda kendini gösterecektir.

Prencip olarak bu devre, anlaşmanın yürürlüğe girdiği tarihten itibaren beş senede tamamlanacak ve şayet bu müddet kâfi gelmezse dört sene daha uzatılacaktır.

c) Nihai safha :

Ortaklığın bu son ve nihai safhası bir evvelki devrede kısmen gerçekleşmiş bulunan gümrük birliğine istinad edecek ve ayrıca bu devrede tarafların birbirleriyle olan iktisadi münasebetlerinde daha sıkı bir işbirliği sağlanacaktır.

Ayın Ekonomik Olayları

1965 yılı ilk altı aylık ithalât programı çalışmaları.

XIV üncü Kota hazırlık çalışmaları 2-7 Kasım tarihleri arasında Adana Ticaret ve Sanayi Odasında yapıldı. Toplantıya Odalar Birliği tatbikat, Sanayi ve İthalat Malları Fiat Tescil ve Tetkik Dairesi elemanlarıyla muhtelif bölgelerden gelen Oda temsilcileri, Ticaret Bakanlığı Dış Ticaret Dairesi müşahidi katılmışlardır. Daha evvelki dış ticaret rejiminde ve kotaların tatbikatında görülen aksak taraflar ile Odaların görüşlerini ayrı ayrı belirttiler. Ancak, memleketin içinde bulunduğu döviz sıkıntısı ve alınması gereken «Monnetaire» tedbirler muvacehesinde görüşler tartışılarak daha olgun bir hale getirilmeye çalışıldı. Bazı maddelerin dahilinde yapıldığı Sanayi Dairesinin tavsilatlı raporları gözönünde tutularak, duruma göre kotadan tamamen kaldırılmaları veya liberasyon listelerinden kotaya alınmaları uygun görüldü. Ayrıca, piyasada her hangi bir sıkışmaya meydan vermemek gayesiyle gerekli ithalâta imkân nisbetin tahsis ayrılması üzerinde duruldu. Bu arada İstanbul Ticaret Odasının Gümrükte kalan mallara bir defaya mahsus olmak üzere ithal müsaadesi verilmesi teklifi, yerli sanayi'e zarar vermeyecek mallar kaydıyla uygun görüldü.

Adana toplantısında karara varılan hususlar 11. Kasım 1964 günü Ankarada Odalar Birliği Sanayi Komisyonunda görüşülerek kabul edilmiş Bakanlıklar arası kota çalışmalarına mevzu olarak götürülmüştür.

Anlaşmalı Memleketlerle İlgili Toplantı.

Anlaşmalı memleketlerle ilgili ithalât rejimi ve kontenjanlar üzerinde çalışmalar, başlıca Odalar temsilcileri ve Odalar Birliği elemanlarının iştirakiyle 19. Kasım. 1964 Perşembe günü İstanbul Ticaret Odası Meclis salonunda başladı. Odalar Birliği Başkan Vekili Sırrı Enver Batur'un Başkanlık ettiği bu toplantıda: 1 — Dış ticaret rejimi hakkında kararla ilgili teklifler; 2 — İthalât yönetmeliği ile ilgili teklifler; 3 — Dış ticaret işlerine dair anlaşmalar (64/14) sayılı sirküler ile ilgili teklifler; 4 — Kontenjan listeleri ile ilgili teklifler, 5 — Müteferrik teklif ve temenniler, gündem olarak yer almıştır.

İngiltere Gümrük Resimlerinde % 15 bir arttırma yaptı.

Yeni işbaşına geçen İngiliz hükûmeti bütün dünya piyasasına tesir edecek bir kararlar, hiç bir memleket farkı gözetmek sizin, geçici olarak gümrük hadlerine %15 nisbetinde bir zam yapmıştır. Bu zammın GATT anlaşmasına dahil bulunan İngiltere tarafından, önceden haber vermeden, alınması hayretle karşılanmıştır.

Bu durumda % 15 vergi artışının ihracatımıza ancak % 2 civarında tesir edebileceği müşahede ediliyor. Amerikanın % 46, Ortak pazar memleketlerinin % 56, EFTA camiasına dahil memleketlerin ise % 36 civarında zarar göreceği tahmin edilmektedir.

Türkiye - Pakistan ve İran arasında turizm çalışmaları ilerliyor.

11. Kasım. 1964 günü Ankarada toplanan her üç memleketin üyesi bulundukları (R.C.D.) Bölgesel işbirliği ve Kalkınma teşkilâtı'nın turizm komitesi, turizmi üç memleket arasında sıkı bir işbirliği ile geliştirmek için gerekli tedbirleri müzakere etmişlerdir. Bu arada, bölgesel işbirliğinin önemi üzerinde de ayrıca durulmuştur.

AID nin Türkiye'nin sulama işlerine dair ikrazı

Birleşik Amerika Milletlerarası Kalkınma teşkilâtı, 40 senede tediye edilmek üzere, Türkiyede Sulama işlerinde kullanılacak tehzizatın temini ve idamesi için 5.900.000.- \$'lık bir ikrazda bulunmaya karar vermiştir.

Rusya ile Ticaret anlaşması

Son siyasî gelişmeler neticesi, Hariciye Bakanımız Sayın Feridun Cemal Erkin'in Başkanlığında Moskova temasları Türkiye Rusya arasında kültürel münasebetlerin kurulmasını sağlamıştı. Bu yakınlaşmanın ikinci merhalesi ticari sahaya da intikal etmiş bulunmaktadır. Bu münasebetle Bakanlıklar arası kurulan komisyon yapılacak ithalât ve ihracatla ilgili maddelerin tesbitine başlamıştır. Rusyadan, daha ziyade yol inşaat makineleri ile sondaj makineleri ithal etmemize mukabil; ihracatımızın fındık, tütün, canlı hayvan ve narenciye üzerinde toplanacağı öğrenilmiştir.

Komisyon çalışmalarını ay sonuna kadar bitirmiş olacaktır. Alâkalıların bildirdiklerine, göre karşılıklı ticaret hacminin 50 milyon \$ civarında olacağı yani 24 küsur milyon \$ ithalâta mukabil memleketimizden de aynı nisbette ihracat yapılacaktır.

ARSLAN TUĞLA

**YAPI TUĞLASI
KİREMİT
ATES TUĞLASI**

Fabrika : Eyüp Silâhtar Caddesi No. 148
Telefon : 21 11 32
Mağaza : Galata, Tersane Cad. No. 67
Telefon : 44 30 40

İSTANBUL

Milletlerarası Yatırımlar

Prof. Dr. Yılmaz ALTUĞ

Birbirne muhtaç bir Dünyada milletlerarası yatırımların önemi büyüktür. Gelişmekte olan devletlerin sayısının çokluğu ilk nazarda milletlerarası yatırımları davet için bir yarışın mevcudiyetini akla getirebilir. Fakat gerçek böyle değildir. Yabancı yatırımlara ihtiyacı olan devletler geçmişteki acı sömürgecilik anılarını unutamamakta ve bilhassa Devletler Hukukunun sömürgecilik devrinde sömürgecileri koruyan, adetâ bunları davalarında hem davacı hem hâkim kabul eden anlayışını hatırlıyarak çekingen davranmaktadırlar. Gelişmekte olan devletlerden bir kısmı da Batının ekonomik üstünlüğü kabul ettikleri takdirde kültürlerinde bir kayıp olacağından endişe duymaktadırlar. Mafaih yabancı ülkelere yatırım yapacak özel sermaye sahipleri de bir takım teminatlar aramaktadırlar. Bir kerre her şeyden önce sermaye veya tekniklerini götürdükleri yerdeki hukuki durumlarını bilmek istemektedirler. Bu çok kerre yabancı yatırım kanunları çıkararak iç hukukta temin edilmekle beraber yabancı sermayedar daima tek taraflı değiştirilebilen bu iç hukuk mevzuatından daha kuvvetli garantiler aramakta ve bu sebepten ötürü Devletler Hukukunun yardım etmesini istemektedir. Buna çare olarak Devletler Hukukunda iki veya çok taraflı yatırım anlaşmalarını görüyoruz.

Şunu daima hatırdan çıkarmamak gerekir: dış ülkelere yatırım yapacak özel sermayedar memleketindeki yatırımlardaki aynı gayeyi güder, bu da asıl sermayenin emniyeti, kâr getirmesi gibi hususlardır, fakat sermayenin yurttan daimi yatırım olarak dışarıya çıkmasında dikkate alınacak siyasal, sosyal, malî şartlar pek çoktur bunlardan

başka «sermayedarların tabii muhafazakârlıklarını» unutmamak gerekir. Nihayet sermaye dışarıya çıkarken yurttakine nazaran daha çok kâr etmek ve bunu en kısa zamanda yurda getirmek gayesini güdecektir. Bazı hallerde özel yatırımların şahsî tahminlerindeki risk o kadar büyük olur ki yatırım yapmadan ya tamamen vazgeçilir veya karşılığı yatırım talep edenin kaldıramıyacağı ağırlıkta olabilir. İkinci Dünya Harbi sonunda Dünyanın büyük bölgelerinin böyle bir durumda bulunduğunu gösterir işaretler mevcuttur. Bu hallerde piyasa sermayenin milletlerarası akımını tanzim edemez olur ve Devlet, eğer bu akımın devamında bir çıkarı varsa müdahale edebilir. Devletin müdahalesi iki yolda olabilir birincisi vatandaşlarının yatırımlarını çeşitli yollarla teşvik ve himaye eder, ikincisi Devlet daha da ileri giderek vatandaşlarını garanti ederek riski tamamen veya kısmen kendi üzerine alır.

Milletlerarası yatırımlarda en büyük ihtilâf istimlâk konusunda çıkmaktadır. İstimlâk edilen sermaye ve tesislerin belli âdil bir şekilde ödendiğinde anlaşmazlık bahis konusu değildir. Anlaşmazlık bu bedelin, karşılığın âdil olup olmadığı hususunda çıkmaktadır. Bağımsız bir devletin özel mülkleri istimlâk edebileceği Devletler Hukukunda kabul edilen bir prensip olduğu gibi her devletin tabii kaynakları üzerinde tam egemenliğe sahip bulunduğu da yine diğer bir prensiptir. Bu prensipler tartışma konusu olmamaktadır. Tartışma bu egemenliğe dayanılarak ya pılan bazı sözleşmelerin Devletler Hukuku bakımından bağlayıcı olup olmadığı konusunda cereyan etmektedir. Bu sözleşmelerin bağlayıcı olmadığını savunanlar bunların egemenlik hakkının inkârı demek olacağını iddia etmektedirler. Devletler Hukunun hakikaten halledilmemiş bir meselesi olarak bir süre tartışmaya sebep olan bu husus nihayet Birleşmiş Milletler Genel Kurulunun 19 Aralık 1962 tarihli kararıyla bir esasa bağlandı. Buna göre halk ve milletlerin kendi tabii zenginlik ve kaynakları üzerinde daimi egemenlikleri tanınıyor aynı zamanda egemen devletler tarafından serbestçe yapılan yabancı yatırım anlaşmalarına hüsnü niyetle riayet edileceği tesbit ediliyordu. Yabancı sermayenin ithali ve kaynakların geliştirilmesine müsaade yürürlükteki millî mevzuat ve devletler hukuku hükümlerine uygun olacaktır. Millileştirme, istimlâk veya rekizisyon kamu menfaati, güvenlik veya millî menfaat sebebine dayanacak ve bu sebepler yerli ve yabancı şahsî veya özel sebeplerden kuvvetli olacaktır. Bu gibi hallerde mal sahibi bu gibi tedbirleri egemenliğinin icrasına uygun olarak alan memlekette cari kaidelele ve devlet hukukuna uygun olarak âdil bir tazminat alacaktır. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda bu karar komünist blokunun 12 çekimser ve Fransa ile Güney Afrikanın aleyhte oylarına karşılık 87 oy gibi çok önemli bir çoğunlukla kabul edilmiştir.

Bu suretle yabancı yatırımlara uygulanacak hukukun ne olacağı hakkında genel prensipler tesbit edilmekle beraber bu hukukun özel bazı hallere uygulanmasında güçlükler çıkabilir. Burada ikinci derecede bazı hukuk kaideleri vazetmek gerekecektir. Bunların hazırlanmasında yeni devletlerin rolü önemlidir, zira yeni devletlerin ilk kuruluşunda yer almadıkları ve eski devletler hukuku kaideleri de sömürgeci devletleri koruduğu için Devletler Hukukuna karşı bir davranışları ve tutumları mevcuttur. İşte yeni kaidelerin kurulmasında bu yeni devletler bizzat rol oynayarak kendilerinin uygulayacağı kuralları tesbit ederek devletler hukukunun gelişmesinde olumlu bir görev yapmış olurlar. Milletlerarası yatırımları çok taraflı milletlerarası anlaşmalarla düzenlemek için bir kaç tasarı hazırlanmıştır. Bunlardan birisi İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilâtı (O.E.C.D.) tarafından, diğerleri İsviçre Hükümeti ve Yabancı Özel Yatırımları Teşvik ve Koruma Milletlerarası Derneği (A.P.U.I.) tarafından ortaya konmuştur. Bizim bu konuda şahsî görüşümüz şöyledir: yabancı yatırımcı tarafsız bir mahkemeye veya hakeme müracaat edebilme hakkı karşılığında kendi devletinin diplomatik himayesinden başlangıçta vazgeçmelidir. Yabancı yatırımcı, yatırımı yaparken anlaşmazlık halinde hangi knunun ve hangi mahkemenin yetkili olacağını sermayesii yatırdığı devletle yaptığı anlaşmada tesbit etmelidir. Nitekim, Birleşmiş Millet Ekonomik ve Sosyal Konseyi de 1960 da yaptığı bir toplantıda çok taraflı bir yatırım anlaşmasının yakın bir zamanda kabul edileceğini tereddütle karşılayarak, muhtemelen Birleşmiş Milletlerin murakabesinde son derece tarafsız ve tecrübeli bir hakem mahkemesinin teşkilini tavsiye etmişti. Bu hakem mahkemesinin üyeleri gerek sermaye veren gerekse alan devlet vatan-daşlarından kurulacak ve buraya davacı olarak yatırımcının mensup olduğu devlet değil de bizzat yatırımcı kendisi müracaat edebilecekti. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu bu etüt üzerinde henüz harekete geçmemiştir. Fakat Birleşmiş Milletler içindeki iki komisyonda Birleşmiş Milletler Asya ve Uzak Doğu Ekonomik Komisyonu (E.C.A.F.E.) ile Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu (E.C.E.) de bu konuda çalışmalar olmaktadır. Bu iki komisyon doğrudan doğruya yabancı yatırımlardan doğan anlaşmazlıkla ilgili tasarılar üzerinde değil de milletlerarası ticarî anlaşmazlıklardan doğan ihtilâfları halledecek genel hakemlik anlaşmaları üzerinde uğraşmaktadırlar. Birleşmiş Milletlerin Genel Hukuk Kısmı ile işbirliği yapmaktadır. 1960 yılında B. M Genel Hukuk Kısmı E.C.A.F.E. ye dahil Hükümetler tarafından gösterilen şahıslara bazı sualler gönderdi. Bu suallerde 1) E.C.A.F.E. hükümetlerinin prensip bakımından tarafsız hakemliği kabul edip etmedikleri. 2) Bu devletlerin milletlerarası anlaşmalarında normal olarak ha-

kemlik hükümleri bulunup bulunmadığı. 3) Hakemlik hükümlerinin anlaşmalara dercinde güçlüklerle uğranılıp uğranılmadığı. 4) Uğranılıyorsa bunları gidermek için neler teklif edildiği tesbit edilmek istenmişti. Bu çalışmalardan ne gibi sonuçlar alındığını bu yazının yazıldığı anda tesbit edemedik. Birleşmiş Milletler Avrupa Ekonomik Komisyonu milletlerarası ticarî hakemlik konusunda bir sözleşme tasarısı hazırlamıştır. Bu sözleşmeye sadece Komisyon üyeleri tâbi olacaklardır. Sözleşme âkid devlet ülkesinde ikametgâhı veya meskeni bulunan hakikî ve hükmi şahıslara uygulanacak fakat devletin veya devletin bir dairesinin taraf olduğu anlaşmazlıklarda uygulanamayacaktır. Sovyet Rusya ve diğer komünist memleketlerdeki ticaret müesseselerinin özellikleri bunlara sözleşmenin uygulanmasını icap ettirmektedir. 21 Nisan 1961 de imzaya açılan bu Sözleşmenin müzakeresine iştirak eden Avusturya, Belçika, Bulgaristan, Beyaz Rusya, Çekoslovakya, Danimarka, Federal Almanya, Finlandiya, Hollanda, İspanya, İsveç, İsviçre, İtalya, Lüksemburg, Macaristan, Polonya, Romanya, Sovyet Rusya, Türkiye, Ukrayna ve Yugoslavya delegeleri hükümetlerinin Sözleşmeye ihtirazi kayıt koymak arzusunda olmadıklarını açıklamışlardır.

Bu sözleşme tasarılarının başarıya ulaşip ulaşamayacaklarını gelecek gösterecektir. Mamafih yabancı yatırımların milletlerarası bir şekilde düzenlenmesi hususundaki **istek** umumidir. Bugün Avustralya, Güney Afrika Birliği, Hindistan, Japonya, Lâtin Amerika memleketleri, Pakistan Sovyet Rusya ve diğer komünist memleketlerde milletlerarası ticarî anlaşmazlıkların hakemlik yolu ile halledilmesi hususu ve imkânı mevcuttur. Komünistler yabancı özel yatırımcılardan yardım almayacaklarını açıkça belirtmişlerdir, fakat yabancı devlet yardımı ve yatırımı almaktadırlar.

Kapitalist olsun komünist olsun bugün bütün dünya memleketleri yabancı yatırımların önemini anlaşırlardır. Gelişmekte olan ülkelere gerek kapitalist ve gerek komünist memleketlerden yatırımlar gittikçe artan bir şekilde yapılmaktadır.

Milletlerarası yatırımlarda alan ve yatırım yapan kendisine en iyi şartları başlangıçtan önce arayacaklardır. Yatırımdan sonra aradaki sözleşmenin uygulanmasından çıkabilecek anlaşmazlıkları her iki tarafın tarafsız bir mahkemede veya makamda halletmeleri kanaatimca hemgelişmekte olan ülkenin ilerideki yatırım ihtiyaçları için daha kolay yatırımcılar bulmasına hem de anlaşmazlıkları hal için kendi kudretli devletin himayesine sığınmayan yatırımcının gelecekte bir kaç yerden birden istenir bir yatırımcı olmasına yol açacaktır.

Kalkınma Çabamız ve Turizm

Zeki ERGİNSU

Bugüne kadar yapılan kalkınma edebiyatını dinledikten sonra, madalyonun birde tersine baktığımızda, ekonomik tablomuz şunları aksettirmektedir;

1) — Plânlanma teşkilatınca hazırlanan 1964 yılı ilk altı aylık uygulama raporuna göre: Kalkınma hızı % 7 yerine % 3.7 dir.

2) — Merkez Bankasının 913 milyon T.L. döviz borcu vardır. Karşılık olarak ancak 74 mil. T.L. döviz rezervi mevcuttur.

3) — 1965 de ödenmesine başlanacak dış borçların ilk taksidi 200 mil. kışır dolar, hükümeti bugünden düşündürmektedir.

4) — 71.8 ton altın rehindedir. Ancak 22.6 ton altın stoku serbestir.

5) — 348 mil. T.L. Hazine bonalarının bir yıl zarfında ödenmesi icap ederken 10 yıl süre ile doldurulması yoluna gidilmiştir.

6) — Hazinenin Merkez Bankasından aldığı kısa vadeli avanslar 500mil. T.L. aşmıştır. Ayrıca Toprak Mahsulleri Ofisine buğday alımı için 589 mil. T.L. verilmiştir.

7) — Para durumu : 12 Eylül 1964 de 6.414 mil. T.L.
14 « 1963 « 5.349 « «

8) — Son 5 yıl içinde ihracatın dağılışı : Adam başına dolar olarak Yunanistanda 25 den 29 a çıkmıştır.

Türkiye'de 13 ten 12 düşmüştür.

9) — 1963 Aralık ayı sonunda ithalatımız 690 Milyon dolara yükselmiştir. İhracatımız ise 368 Milyon dolarda kalmıştır.

Ekonomik gelişmemiz herşeyden önce ihracat kapasitemize bağlıdır.

Maliyet yüksekliği ve kalite düşüklüğü yüzünden ihracata cesaret edemeyen sanayicilerimiz, kontrolsüz himayenin altında iç piyasayı sömürmektedir. Bu kontrolsüz himaye içinde bunların miktarı, iktisa-

dilik kaidesinden uzak olarak maalesef artmaktadır. Bu şekilde Milli Servetin israfına sebebiyet verilmektedir.

Yarın Müşterek pazarın bütün şartlarını kabul ettiğimizde bunların durumu ne olacaktır ?

İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilâtı (OECD) nin Türkiye hakkındaki raporunda «Türkiye, nisbi bakımdan Dünyada en yüksek Dış Borç yükü altında bulunan ülkedir» denilmektedir!

Memleket ekonomisi tehlikeli bir dönemeçtedir. Plânlama teşkilatının tahminleri tahakkuk etmemiştir. İşsizlik artmış, Merkez Bankası'nın döviz borçları yükselmiş, altın stokları erimiştir İhraç mallarımız pazarlama organizasyonunun noksanlığı yüzünden gerçek fiatların altında dış piyasalara sürülmektedir. İyi niyet sahibi olmayanlar bu yüzden haksız servet edinmektedirler.

Memleket ekonomisini bu tehlikeli bâdireden kurtarmanın çeşitli yolları vardır:

Herşeyden önce ekonomik fırsatları değerlendirmemiz icabeder. Halen yurt dışında bulunan 100 bin işçinin tasarrufu resmî kur olan 2,25 üzerinden transferi yapılmaktadır. Serbest borsada ise 1 DM = 3 Türk lirasıdır. Alehteki bu durumu telâfi için Hükûmet kanunla bazı menfaât teminine gitmiştir. Fakat temin edilen menfaâtlar karışık işlemli ve külfetli olduğundan pek cazip gelmemiştir. Daha pratik ve müessir çareler bulmak icap ederdi. O zaman 300 Milyon dolara yakın tasarrufun memlekete girmesi temin edilmiş olur.

Millî sermayenin telef edilmesine ve müstehlikin sömürülmesine göz yummamak, Müşterek Pazarın şartlarına ayak uydurmak, sanayi mamullerinin mâliyet hesaplarına ve kalitesine çok dikkat etmek lâzımdır. Himâyeden mâsum bir dahili sanaâyî yerine, her türlü endişeden uzak bir ihracaat sanâyiini kurmak şarttır. Devlet yatırımlarında rantabilitesi kısa vadede tahakkuk edecek kaynakları, harekete geçirecek kararları prensip edinmek lâzımdır. Çünkü, sermaye temerküzü az ve yavaş olmaktadır. Bu itibarla mevcudu israf etmeden iktisadi hareket etmemiz millî menfaatimiz icabıdır. Meselâ: Sebzecilik, meyvacılık, hayvancılık ve bunları değerlendiren konservecilik gibi bu branşları tamamlayan sanayinin kurulması lâzımdır. İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilâtı «OECD»nin Türkiye hakkındaki raporunda da Türk Hükûmetinin kısa vadeli kalkınma hareketlerinin üzerine eğilmesi tavsiye edilmektedir.

Zamanımızda döviz gelirini artıran diğer bir ekonomik faaliyette Turizm'dir.

Bu sahada da bu güne kadar başarı elde ettiğimiz iddia edilemez.

1963 te memleketimize Turizm'den 7,5 Milyon dolar döviz girmiştir. Aynı yıl dışarı çıkan türkler 16 milyon dolar götürmüştür. Bunun 8 milyonunu hacılar çıkarmıştır. Fransa'da 646 milyon dolar döviz elde edilmiş dışarıya çıkan Fransız'lar ise 42 Milyon dolar götürmüştür. Neticede Fransa Turizm'den 204 Milyon dolar döviz geliri elde etmiştir.

Turizm ve Tanıtma Bakanı Sayın Ali İhsan Göğüs bir beyanatında turizm hakkındaki görüşlerini şöyle açıklamıştır: «Tanıtma faaliyetlerimizin birinci hedefi Türkiye'ye fazla miktarda yabancı turist çekmektir. Bu işi yürütürken şu esaslı noktayı gözden uzak tutmamalıyız. Memleketimiz fazla miktarda turist kabul edebilecek tesisleriyle teçhiz edilmeden propağandanın ölçüsünü büyük tutarsak, netice Türk turizminin aleyhinde olacaktır» Diyor.

Bu ölçünün derecesi acaba nedir? Ölçülü hareket edeceğiz diye yermizde saymıyalım. İngiltere'nin tanınmış gazetecilerinden Charles Spencer, memleketimizden ayrılırken **intibalarını** şöyle anlatmıştır: Sokaklarda rasladığım kimselere bazı **büyük müzelerin**, tarihi eserlerin nerede olduğunu oraya nasıl gidebileceğimi sordum. Hepsi tuhaf tuhaf yüzüme baktı. Ayrıca İngiltere'de Türkiye hakkında hiçbir turistik propağandanıza şahit olmadım demiştir.

Memleketimizde turistik değeri bulunan yerleri önce tespit ve tasnif ettikten sonra bu yerlere yapılacak yatırımlara ve buna paralel propağandaya da hız vermek lâzımdır.

Turistik yerlerimizi üç kısma ayırmak mümkündür.

1 — Dağcılık, Kayakçılık, Avcılık ve su sporlarına müsait yerler.

2 — Manzara arzeden temaşa yerleri Prof. Baaden, bu hususta şöyle demiştir: Tabiat güzelliği bakımından Ege ve Akdeniz sahilleri tabii görünüşü ile Fransız ve İtalyan Rivasından birkaç misli daha üstün ve güzeldir. Hava, Deniz ve güneşten mahrum bulunan Kuzey Avrupa'nın bir sayfiyesi olmak bu kıyılar için her zaman mümkündür.

3 — Tarihi, Dini ve san'at değeri bulunan yer ve eserlerin tanzimi ve teşhiri.

İki büyük kıta arasında bir köprü vaziyetinde bulunan memleketimiz İslâm ve Hristiyan medeniyetinin derin izlerini hâlâ muhafaza etmektedir. Ege'de Bülbül dağlarında bulunan ve Papalık tarafından mukaddes yer olduğu kabul edilen Panaya-Kapulu, çok aziz bakire Hazreti Meryem'in evinde bu seneki âyine, 1 Milyarı aşan Hristiyan nüfusun-

dan ancak 5000 kişi iştirak etmiştir. Efes harabelerinde Artemis «Diana» mâbedi ilk çağların en şöhretli abidelerinden olup dünyadaki yedi harikadan biridir. Bergama harabelerinden Asklepios mâbedi, hekimlik tanrısı Asklepios'un mezhebini 700 yıl yaşatmıştır. İmparator Marcur Aurelius'un ciğerlerindeki hastalık burada tedavi edilmiştir. Daha birçok tiyatro ve stadyumlar bulunmaktadır. Bunların hepsi tarihî hatıralarla dolup taşmaktadır. Hristiyan turistlerin gelmesini sağlarken İslâm memleketlerindeki turistlerinde nazarı dikkatlerini çekmek bize sayısız menfaatler temin edebilir. Çünkü mevcut olan herşeyimizi iktisadi yönden değerlendirmek zorundayız. Topkapı Sarayı Müzesi sabık Müdürü Sayın Tahsin Öz tarafından çıkarılan «Hırka-i Saadet Dairesi ve Emanat-ı Mukaddese» adlı eserinde memleketimizdeki emsalsiz kıymetlerden şöyle bahsetmektedir: Dendan-ı Saadet «Hazreti Muhammedin Uhut Gazasında kırılan dişinden bir parçadır. Sakal-ı Şerif, «Nakş-ı Kadem-i Şerif» Peygamberin miraca çıktıkları esnada bastıkları taş, «Sancağ-ı Şerif» Peygambere aittir. «Mühr-ü Saadet» Peygamberin mühürüdür, «Name-i Saadet» Hazreti Peygamberin Mısır Hükümdarı Makakas'a gönderdiği İslâm dinini kabul etmesine dair bir davetiyedir, «Seyf-i Nebri» Peygamberin kılıcıdır. Ayrıca Hazreti Davut'un kılıcı, Hazreti Ali'nin kılıcı, Hazreti Musa'nın asası, Hazreti İbrahim'in tenceresi v.s. kıymetlerin yanında cami, türbe gibi yerler üzerine irtica-ya taviz vermeden müslümanların alâkasını çekmek, turizm gelirimizi artırabilir. Pakistan, İran ve Türkiye müşterek Ekonomik Andlaşması bu mevzudaki çalışmaları kolaylaştıracaktır.

Bu kadar kıymetlerin bulunduğu memleketimizde, 1963 te ancak 7,5 Milyon dolar döviz temin edilmiştir.

Turizmin gelişmesi, hiç şüphesiz bu mevzuda yapılacak yatırım ve propagandanın hacmine bağlıdır. Bu itibarla Turizmde yatırımları Devlet mi? yoksa hususi teşebbüs mü? yapmalıdır.

Fransız iktisatçılarından Prof. Pierre Defert «Fransa'da Turizm Politikası» adlı makalesinde fikirlerini şöyle açıklamaktadır: «Amme idareleri, Turizm konusunda genel olarak kendi rollerini, müşterek olan alt yapıyı yapmakla hududlandırmaktadırlar. Meselâ: Amme idareleri Fransa'da yol, su, elektrik, kanalizasyon, park ve gezinti yapmakla yetinmektedirler. Bu idareler, Devlet yatırımlarının bu alandan ileri gitmemesine ve özel sektörün faaliyetlerine tecavüz etmemeye dikkat ederler. Amme idarelerinin alt yapı işleri, tek başlarına arz yaratamazlar. Bir bucak içme suyu getirebilir, fakat Möble denilen pansiyonları teşhiz etmek için köylülere ihtiyaç vardır. Teşhizatın vesair işlerin yani tâli işler hususi teşebbüs tarafından yapılmalı, bölge ölçüsündeki veya

millî mahiyetteki alt yapı ise daha ziyade amme idareleri tarafından yapılmalıdır. Böylece ikisi arasında hususî teşebbüse avantajlar şeklinde köprüler atılmalıdır.»

Bu fikir aşağı yukarı bizdeki idareciler tarafından da benimsenmiştir. Fakat muvaffakiyet bakımından, Türkiye Fransa'dan çok gerilerdedir.

Çünkü Fransa'nın ekonomik yapısı Türkiye'den çok farklıdır. Memleketimizde iktisadî manada yetişmiş müteşebbis miktarı çok azdır. Müteşebbis tahrik eden ekonomik kudret ise, yatırım yapmağa karar verdiği andaki kâr nispetleridir. Memleketimizde bugün hâlâ en rahat ve kârlı saha ticarettir. Bilhassa ihracaat, ithalât ve ithâli men edilen maddelerin imâlidir.

Miktarı az olan müteşebbisler daha ziyade ticarî merkezlerde toplanmıştır. Bu merkezlerin dışında kalan yerlerde müteşebbis mefhumundan uzak bazı sermaye sahipleri hayvancılık, bağcılık vesair zirai sahadan geldikleri için bilgi ve görgü noksanlığı yüzünden beklenen yatırımları yapamamaktadırlar. Bu itibarla memleketimizde Devlet Turizm için lâzım olan alt yapı işlerini yapmakla kalmayıp bunların tâli yatırım ve işletmeciliğini de üzerine aldığı an Turizmde terâkki kaydetmemiz mümkündür. Bu mevzuda muvaffak olmuş bulunan İspanya'da Devletçilik okadar ileri götürülmüştür ki, İspanya turizm ofisinin millî bir hava içinde işlettiği devlet misafirhaneleri dahi vardır. 1964 te İspanya'ya 13 Milyon turist gelmiş 900 Milyon dolar döviz bırakmıştır.

Müesseselerimizi Tanıyalım

Kuruluşunun 20 nci Yılında Yapı ve Kredi Bankası

9 Eylül 1945 tarihinde başta değerli iş adamı Sayın Kâzım Taşkent'in say ve gayretiyle kıymetli mesai arkadaşlarının özel olarak kurduğu ve bugün 20 nci çalışma senesini doldurmuş teşebbüsleri Türk Ekonomisine hediye edilmiş en büyük hizmetlerden biridir.

Bugün, kendi inisiyatifi ile tamamen hususi teşebbüs olarak kurulup, gelişen Yapı ve Kredi Bankası en büyük bankalarımızın yanında yer alan ilk milli Bankamızdır. Yapı Kredi Bankasını kuran ve her geçen gün Türk Ekonomisinde büyük merhaleler katettiren kurucu ve idarecilerine sadece Bankacılık yönünden değil, memleketimizde tamamen boş olan bir çok sahalarda hamleler yapılmasına öncü olmaları dolayısıyla da saygılarımızda yer vermeyi uygun bulduk.

Bankacılık sahasında özel olarak örnek çalışmalarıyla yeni yeni millî Banka fikrinin müteşebbislerde canlanmasını temin eden Yapı Kredi Bankası, millî Bankalarımızın adet itibariyle yurdun en hücre köşelerine kadar yayılmasını mümkün kılmıştır. Böylece, atıl olarak tasaruf edilen istihlâk fazlası gelir veya müstahbel ihtiyaçlar için atıl olarak evlerde saklanan paraların, gene Yapı Kredi Bankasının ilk defa Bankacılık literatürüne getirdiği ev ikramiyeleri usulünün ihdası ile sermaye piyasasına akımını sağlamıştır. Bu suretle piyasanın aradığı krediyi bulmak dolayısıyla ekonomik hayatın aradığı canlılığı sağlamak kabili olmuştur.

Yapı Kredi Bankası, Türkiye'de öncülüğünü yaptığı serbest meslek kredisinin ihdasıyla da, tahsilini ikmal edip memur olmak istemeyen

fakat sermayesi olmadığı için serbest meslek hayatına atılamayanların bu krediden istifad eederek istikballerini tanzim etmelerini de sağlamıştır.

Normal Bankacılık faaliyetlerini en iyi ve en seri şekilde başarırken, memleketin boş sahalarını kıymetlendirme çabalarıyla de sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunarak kalkınma hamlemizin tahakkukuna bu yoldan da hizmette bulunmuştur. İşte, Doğan Kardeş Yayınları basın ve yayın hayatımızda bilhassa çocuk yayınları olarak büyük önem kazanmıştır. Yine, memleket kültür ve sanatına hizmet babında çalışmalarını inkâr etmemek yerinde olur. Zaman zaman, tertip edilen sergiler, yayınlar halk oyunları bayramları, konserler hep banka faaliyeti dışında hizmetlerdir.

Reklâm tekniğindeki tutumu ayrıca üzerinde durulmaya değer bir hususiyettir. Bugün, gayet yaygın ve istifadeli hale gelen radyo yayınları ile reklâmı yine Yapı Kredi Bankası kazandırmıştır.

San'at sahasında yaptığı hizmetlerin başında «Küçük Sahne» yi kazandırmış olması, tiyatro sahamızda en büyük hamlelerden biri olarak üzerinde durulmaya değer. Özel teşebbüse dayanan bu ilk deneme İstanbul tiyatro hayatında yeni bir çığır açmış ve bugün, o mektepten yetişen belli başlı artistlerin ayrı ayrı birer sahne kurarak hizmette bulunmalarına vesile olmuştur.

Her fırsatta söz konusu ettiğimiz turizm davamıza zaman zaman tertip edilen fotoğraf yarışları ile faydalı olmuştur. Bu yarışmalar memleketimizin kıymetli ve büyük tarihi eserlerini, tabii güzelliklerini yabancılara tanıtmayı hedef tutmuştur.

Bütün bunların üstünde kalkınmamızda en büyük hamlenin köyden, köylüden geleceğine inanarak boş zamanlarını kıymetlendirmek gayesiyle örnek olarak bazı köylerde ata yadigârı halıcılık ve kilimcilik sanatını yeniden canlandırmaya çalışmaktadır. İlk plânda kaybolmaya başlayan Türk desen ve motiflerini hedef tutulmaktadır.

Değerli müessesemizi Bankacılık sahasında olduğu kadar, diğer sahalarda da başarılarının örnek bir şekilde devam etmesi temenniyle başta kurucu ve idarecileriyle Dergimiz adına candan tebrik eder Türk Ekonomisi için uzun ömürlü olmasını dileriz.

Köylü Pazarı

Zihni TIRYAKIOĞLU

Köy Kalkınma Komitesi'nin ele alıp üzerinde önemle durduğu konulardan biri olan ve kurulması teklif edilen «Köylü Pazarları» hakkındaki görüşümüz, yaş meyva ve sebze'nin perakende satışı esas alınmak suretiyle aşağıda izah edilmiştir.

Büyük bir istihlâk Merkezi olan İstanbul'da haftanın muayyen günlerinde kurulan ve adını ya semtin yahutta kurulduğu günün isminden alan pazarlardan ayrı olarak kurulması arzu edilen «Köylü Pazarları» ilk nazarda, çeşitli mutavasitlerin bertaraf edilmesi suretile malın nihai müstehlike ucuz bir fiatla intikâl edeceği kanaatini tevlit etmektedir. Bu mevzuun ortaya konmasının yegâne mesnedi de bu olmak lâzım gelir.

Mezkûr durum müstahsile aracılardan kârlarından tamamı kadar olmamakla beraber, malını daha pahalı satmak, müstehlike de daha ucuza mal almak imkânını sağlayacaktır.

Netice itibarile üretici ve tükedici karşı, karşıya getirilmiş olacaktır.

Pek cazip görünen bu ana fikre rağmen, «Köylü Pazarlarının» tesis ve faaliyeti sanıldığı gibi faydalı olmayacak, bilâkis bazı mahzurların doğmasına sebebiyet verecektir.

Şöyleki:

İktisadî yönden dağınık ve cüce işletmeler şeklinde mütalea edilebilecek ve bütün aile fertlerinin istihlâl faaliyeti boyunca, haşır-neşir olduğu küçük köylü işletmelerinde; köylü vatandaşların alınteri ve göz nuru dökerek ve bir istihlâl devresi beklemek suretile elde ettiği mahsulü bizzat satması keyfiyetinde, aracılardan katlandığı bazı külfetlere katlanması icap etmektedir.

Bu külfetler: kap temini, köyden pazar yerine kadar nakliye masrafı, pazar yerinde işgâl edilen yere ödenen ücret, olmak üzere sıralanabilir. Ayrıca terazi, kilo ve gram, tabla, satış tezgâhı gibi satış için mübrem ihtiyaçların karşılanması da kaçınılmaz bir zarurettir.

Bu maddi mükellefiyetler yanında, köylü vatandaşın satış tekniği-ne ve müşteri psikolojisine bigâne olmaması yani bu işin meslek sırlarının bilmesi lâzım gelmektedir.

Demek oluyorki, idrak edilen bir mahsulün sahibinden nihai müstehlike intikâline kadar ifası mecburiyet bir takım hizmetler bulunmaktadır. Aracılar bertaraf edildiği takdirde, bu hizmetlerin yapılması

köylü vatandaşlara düşmektedir. Meselâ bir kaç kap malını pazara getirip satması köylü için hem zaman kaybına ve hemde küçümsenmiyecek nakliye masrafına sebep olacaktır. Bu bakımdan tatbikatta bir çok köylü bu şekilde satışı benimsemeyip malını «Pazarcı» denen ve bu işi meslek edinmiş kimselere satmaktadır

Diğer malların satışı ile hiç bir zaman kıyaslanmayacak kadar kendisine has bir duruma sahip olan yaş meyva ve sebze'yi pazara çevirmek oldukça güç bir iştir.

Köyde, köylü'nün ayağına kadar gelmiş «sandık - küfe - ip - kâğıt - boya ve sair» gibi ambalâj malzemesi temin etmiş, hattâ bazen önceden avans dahi vermiş bir pazarcıya mahsulünü satmayı köylü her zaman tercih etmektedir.

Tatbikatta görüldüğü üzere köylü vatandaşın pazarda mallarını bizzat satması halinde, satış fiyatı tatmin edici olmaz veya takarrür eden piyasa fiyatından alıcı bulamaz ise, bu takdirde müstahsil köylü, mallarını umduğu fiatın çok dünunda yok pahasına elden çıkaracak veya satıştan sarfınazar ederek malını geri götürecektir.

Ayrıca mümtaz ve müstesna şehrimizde mezkûr pazarlar için kuruluş yeri temin etmek sanıldığı kadar kolay bir iş değildir. Müstehlik bakımından da; hafta arasında kurulan semt pazarlarında icraî faaliyet edenlerin Belediye Nizamlarına riayet etmedikleri, kalitesi düşük malları pahalı sattıkları, tartıda hile yaptıkları ve işgâl ettikleri yerleri kirlettikleri, tente germek ve sair suretile oradaki binalara zarar verdikleri, müşteri celbetmek için bağırıp çağırdıkları herkes tarafından bilinen ve devamlı şikâyet edilen hususlardır.

Yeni kurulacak pazarlarda da aynı usul ve şartlar cari olacağına göre, şehirlinin bu bakımdan mevcut huzursuzluğu daha da artacak, keza Belediyeninde aynı nisbette bu yönden işini çoğaltacaktır.

Bütün bu sayılanlar muvacehesinde, köylü pazarları tesisinin beklenen faydayı temin edemiyeceği kanaati hasıl olmaktadır.

Satışlarda, yukarda sayılanlardan daha az mahzurlu olan, mevcut yaş meyva ve sebze toptancı hâllerinde, köylü müstahsiller için satış yerleri tefrik edilebilir ve bu husus kanunen de mümkündür.

Toptancı Hâlleri Sureti İdaresine Ait 80 Sayılı Kanunda hâl'de yer tahsisi ile satış müsaadesi verilecek hakikî ve hükmi şahıslar «Koope-ratif veya Kooperatif Birlikleri-Müstahsiller-Komisyoncular» olarak sıralanmıştır.

Buna göre, kanunen de rüçhanlı bir durum tanınmış olan köylü müstahsiller için, en uygun şekil, Toptancı Hâllerde satış yapmak olacaktır.

Bu durum sarfedilen emekleri boşa çıkarmayacak dolayısıyla neticeden hem müstahsil köylü hemde müstehlik memnun kalacaktır.

Çek müessesesinde Tatbikat Aksaklıkları

Âli DİNÇÇAĞ

Ticarî hayatta oynadığı rol gözönüne alınırsa, kıymetli evrak camiası içinde (kaydı para) Çek'in önemli bir mevkiye sahip olduğu bilinen bir hakikattir. Çek, ticarî hayatta sür'atı sağlayan bir vesikadır; Çek, nakdin tedavülünü, muhtelif külfetleri ortadan kaldırarak temin eden bir kıymetli evraktır; Çek, kredi muamelelerine mesnet teşkil eden bir evraktır.

Depo edilmiş paranızın, cebinize koyacağınız bir çek karnesini usulü dairesinde kullanmak suretiyle, tedavülünü mümkün kılabilirsiniz. Burada, çekin daha geniş manada fayda ve mahzurlarını tahlil ederek bilinen şeyleri tekrar etmeye niyetli değiliz. Ancak faydalı kullanış sahası inkâr edilemeyen çek müessesesi tatbikatta aksaklıklar meydana getiren hususi kararlarla, gerek ticarî ve gerekse iktisadi anlamdaki hususiyetlerinden geniş çapta kayba uğramıştır.

Ticarî hayatta vazifesini tam manasıyla ifa edemez hale düşürülen çek müessesesindeki aksaklıkları misâllerle açıklayarak ifadeye çalışalım.

Misâl 1 — (A) Bankasındaki depo paranız üzerine çekeceğiniz bir çekle (B) bankasındaki bir bonoyu ödememiz imkânsızlaştırılmıştır. Aşağıda açıklayacağımız gibi kendine göre haklı sebeblere istinat eden (B) Bankası size «- lütfen bu çeki (A) Bankasında nakte tahvil ediniz ve bononuzu öyle ödeyiniz» der, çekinizi red eder. Siz de şehrin bir köşesinden kalkıp öbür öksesine gider (A) Bankasından çeki nakte tahvil eder tekrar (B) Bankasının olduğu semte giderek bononuzu karşılırsınız. Bu misâlde çek, vazifesini ifa edememiştir, daha doğrusu çeke vazifesi banka tarafından yaptırılmamıştır.

Misâl 2 — (A) Bankasının 1 No. lu şubesinde bir cari hesabınız vardır. Aynı bankanın 2 No. lu şubesine gidersiniz ve 1 No. lu Şubedeki hesabınızdan para çekmek istersiniz; 2 No. lu Şube (eğer meblâğ 20.000.- liraya filân balığ oluyorsa) «- Efendim bizim bu meblâğı öde-

meye selâhiyetimiz yoktur, lütfen 1 No. lu şubeye gidiniz» der ve çekini red eder.

Bu misâlde de çeke vazifesi banka tarafından yaptırılmamıştır. Aynı Bankanın ikinci şubesinden paranızı alamamışsınızdır.

Misâl 3 — İşiniz icabettirmiş «Hamiline» tanzim edilmiş bir çek almışsınızdır. Çek ilgili bankaya götürürsünüz, banka memuru ilk iş olarak hüviyetinizi talebeder. Çekin «Hamiline» tanzim edilmiş olduğunu hatırlatırsınız; memur «emir böyle efendim» der, ister istemez hüviyetinizi ibra zedersiniz, bu yetmiyormuş gibi bir de adres tesbiti, makbuz tanzimi ve pul parası...

Bu misâlde de «hamiline» tanzim edilmiş bir çekin vazife görmesi güçleştirilmiş, size haksız yere (bankanın mütalâasına göre haklı) külfet yüklenmiş, sualler sorulmuş, vaktiniz harcanmıştır.

Misâl 4 — (A) bankasına, (B) bankasının çekini verirsiniz ve bir hesap açmalarını veya varsa hesabınıza yatırılmasını istersiniz. (B) bankası sizden bu çekin nakden tahsilini, çünkü (B) bankasının takas odasına dahil olmadığını ifade eder.

Bu misâl ödeme kabiliyeti azalmış olan bankalar için çok defa vartir.

Misâl 5 — 6762 sayılı yeni Ticaret Kanunundan evvel, tek imzalı kredilere mesnet teşkil eden çek, bu kanunla kredi muamelelerindeki kıymetli evrak vasfını kaybetmiştir. Çünkü kanunun 694. maddesi «Türkiye'de ödenecek çeklerde muhatap olarak ancak bir banka gösterilebilir. Diğer bir kimse üzerine çekilen çek, yalnız havale hükmündedir» denilmektedir.

Bu hükme göre, havale kıymetli evraktan mâdüt olmaması dolayısıyla, bir krediye mesnet teşkil edemeyeceğinden, çekin, bu konuda da önemi kalmamıştır.

Şimdi, çek müessesesinin hareket serbestisini ve fonksiyonunu tahdit eden sebepleri araştırmaya çalışalım.

Bizce sebebler iki noktada temerküz etmektedir.

1 — Memleketimize has tek taraflı bir anlayış.

2 — Emniyet unsuru.

Aşağıda bu iki hususu açıklamaya çalışacağız.

a — Tekerrür miktarı yüksek olan muamelâtta, vukua gelen gay-

ri nizami veya gayri ahlâkî tek olay dolayısıyla bütün muamelâta tesir eden kararlar alınması hali.

Şöyleki: Geniş bir toleransla yılda en az bir milyon defa çek kesildiğini kabul etsek, milyon defa tekerrür eden bu muamelede tek bir veya birkaç suiistimal hadisesi geri kalan 999 999 muameleye şamil bir kararın alınmasına ve işe bir güçlük sokulmasına yeter görülmektedir.

Bu zihniyet çek müessesesini sakat bir duruma düşüren amillerden biridir.

b — Bono ödemek için başka bir bankanın çeki ibraz edildiğinde parayı depo etmiş olan bankadan provizyon alınması tabiidir. Ancak, provizyonu alınan meblâğ, çek fiilen ibraz edilene kadar bloke tutulmadığından, ikinci bir çekle, para hesap sahibi tarafından kolaylıkla tahsil edilebilmektedir. Bu durum ise, bono elinden gittikten sonra, çeki kabul eden bankanın parayı tahsil edemediği görülmüş vak'alardan-
dır. Netice, bankalar da bono ödemek için çek kabul etmemek yolunu tercih etmektedirler.

c — Kanunlarımız, çek müessesesinin emniyet altında işlemesini mümkün kılacak müeyyidelerle kifayet edici derecede bezenmemiştir.

Müeyyidesiz kalan açığa çek çekme halleri bu sebeble günden güne artmaktadır. Nakit sıkıntısı çeken ve ticarî ahlâkî düşük olan şahıslar, cezasız kaldıkları için, açığa çek çekmek hususunda cesaretleri artmaktadır. Açığa çek çeken düşük ahlâklî kimselere göre kaideler vazetmek zorunda kalan bankalar, bile bile normal çalışan tüccarı da müşkilâta sevketmektedir. Kanunların kifayetsizliği karşısında, bankalar kendilerini emniyete almak için kaideler vazetmekte haklı görülmektedir. O halde çek müessesesinin selâmetle çalışabilmesi için en müessir yol, emniyet unsurunun kanunla sağlanmasıdır.

Nasıl para piyasada emniyet altında tedavül edebiliyorsa, kaydi paraya da aynı emniyetin sağlanması lüzumu piyasada şiddetle hissedilmektedir.

d — Yukarıdaki mütalâalara ilâveten, çek kullanma hususunda umumî ticarî görgü seviyemizin istenilen mertebeye erişemediğine de işaret edebiliriz. Kanunî tedbirler alınmaz, çek tedavülü hususî kararlarla kösteklenirse, çekin faydalı rolünden istifade imkânları da mahdud kalmaya mahkûmdur.

CEMİYETTEN HABERLER

* Cemiyet Başkanımız Sayın Oktay Emed Ziraat Bankası Bahçekapı Şubesindeki vazifesinden ayrılarak, Halk Bankası Umum Müdür Muavirlığı'ne tayin edildi. Değerli arkadaşımızın yeni vazifesini tebrik ederken muvaffakiyetlerinin devamını bekleriz.

* 1954 - 55 dönemi mezun arkadaşlarımızdan Dr. Nusret Ekin'in Doçentlik tezini başarıyla vererek Sosyal Siyaset kürsüsüne Doçent olarak tayinini camiamıza müjdelere, arkadaşımıza başarılar dileriz.

* 1954-55 dönemi mezunlarımızdan Merkez Bankası İstanbul Kombiyo Müdürlüğünde B. Alman Servisinde şef olarak vazife görmekte olan Perran Çuhadaroglu'nun 12. Kasım. 1964 Perşembe günü genç tabip doktorlarımız - dan Dr. Dâim Dirican ile evlenerek Dirican soyadını aldığı arkadaşlarımızı da duyurur genç evlilere uzun saadet yılları dileriz.

* Her ayın ilk çarşamba günleri cemiyet lokalinde yapılan toplantılar büyük revaç bulmaktadır. Bu toplantılarda arkadaşlarımız günün ekonomik olaylarını tartıştıkları gibi, birbirleriyle yakınlık ve yardımlaşma imkânını da bulmaktadırlar. Geçen ay yapılan toplantıda aramızda bulunan İstanbul Haller Müdürü Sayın Z. Tiryakioğlu'nun arkadaşları Hal'i görmek üzere davetinden sonra, 14 Kasım 1964 cumartesi günü İst. İşçi Sigortaları Kurumu Fatih Bölge Müdürü Sayın Bay Daniş bir evvelki toplantıya gelen arkadaşlara müessese tabldotunda öğle yemeği vermiştir. Hayli kalabalık ve samimi bir hava içinde geçen yemeği müteakkip, bugüne kadar yapılan cemiyet çalışmaları ve ilerisi için düşünülen faaliyetler müzakere edilmiş; önümüzdeki ayın ilk çarşamba günü Cemiyet lokalinde saat 18 de buluşulmak üzere veda edilmiştir.

* Adanada toplu olarak bulunan mezunlarımız her ayın ilk çarşamba günü Adana Ticaret ve Sanayi Odaları Umumî Kâtibi Sayın İrfan Bey'in çalışmalarıyla Adana Ticaret Borsası lokalinde birlikte öğle yemeği yemektadırlar. Arkadaşlarımızı bu teşebbüslerinden dolayı tebrik ederken, Adanayı ziyaret edenlerin bu günü unutmamalarını hatırlatırız.

* Cemiyetimiz lokalinde haftada birer gün olmak üzere İngilizce ve Almanca kursları derlenecektir. İsteklilerin şartları görüşmek üzere lokal Sekreterliğine müracaatları rica olunur.

* 8. Aralık. 1964 günü saat 18 de İstanbul Ticaret Odası Meclis Salonunda Cemiyetimizin Genel Kongresi vardır, mezunlarımıza duyururuz.

TÜRKİYE GARANTİ BANKASI A.Ş.

Kuruluşu : 1946

Sermayesi : 20.000.000.- Lira

Yurt içinde 60 Şube

Her türlü Banka muamelâtında

Emniyet, Sürat, Kolaylık

Dünyanın her yerinde muhabirleri vardır.

Tasarruf Mevduatında zengin para ikramiyeleri

G A R A N T İ B A N K A S I

7 den 70 e

HERKEŞ KULLANABİLİR

kendi küçük işi büyük

Minik
HALI SÜPÜRGESİ

GÜR Tic. Ltd.
ULUS BANKALARI
Tel. 114155 Ankara

ŞAHLAN
STANDART

ÜTÜLERİ GARANTİLİDİR

ÜTÜ İLE BERABER
PARASIZ IZGARA verilir.
ILANCIKLIK

**3 parmağa kadar
BORU İMALÂTINA
BAŞLANMIŞTIR**

Yıllık imalât kapasitesi 50.000 Ton

1964 İMALÂT PROGRAMI

STANDARD İMALÂT

Siyah, Galvanizli ve bitümlü borular. Din 2240 a göre
 $\frac{3}{8}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{3}{4}$, 1", $1\frac{1}{4}$, $1\frac{1}{2}$, 2", $2\frac{1}{2}$, 3"

Sanayi boruları

13×0.9, 16×0.9, 19×0.9, 21×0.9, 25×1, 32×1.20 m/m

SİPARİŞ ÜZERİNE İMALÂT

13, 16, 19, 25, 32, 38, 42, 49, 60, 76, 90 m/m çapında
0,8 ilâ 3 m/m et kalınlığında her çeşit borular.

PROFİL BORULAR

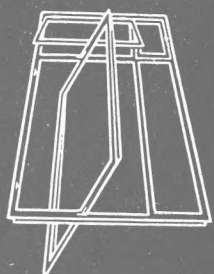
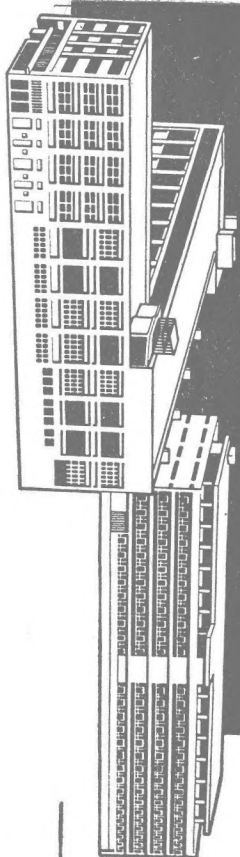
Üçgen, kare, dikdörtgen, heksagonal, oval ve sair
şekillerde borular

Fabrikalar : Pendik Temenye — Florya, Beşyol İstanbul

Büro : Salıpazarı Han Kat 8 Tel : 44 74 27 - 44 74 26 Satış : 44 76 03

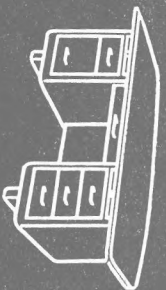
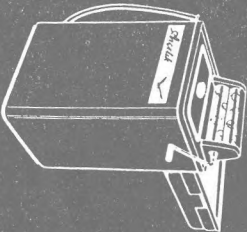
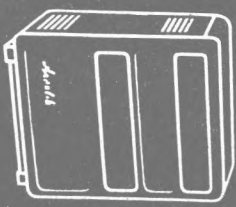
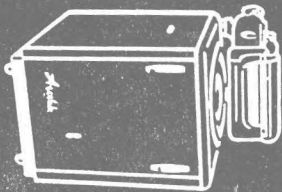
Telgraf: BORUSAN, İstanbul

B S BORU SANAYİİ
ANONİM ŞİRKETİ - İSTANBUL

ARÇELİK

EN UYGUN FİYAT - EN YÜKSEK KALİTE

SÜTLÜCE, KARAGAÇ CAD., 2-4, TEL. : 49 44 00